

Asia: VN/27266/2024

Lausuntopyyntö pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne yrityksen ja yhteisön perusmaksutiliä koskevista ehdotuksista

Satakunnan yhteisökeskus yhtyy Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan näkemykseen ja pitää erittäin tärkeänä ja pitkään odotettuna uudistuksena sitä, että oikeus perusmaksutiliin laajennetaan koskemaan mikro- ja pienyrityksiä, elinkeinonharjoittajia, yhdistyksiä, säätiöitä ja yhteisuuksia.

Paikallisella järjestökentällä pankkitilin avaamiseen ja säilyttämiseen liittyvät ongelmat ovat olleet merkittävä ja laajasti tunnistettu este toiminnalle. Ilman pankkitiliä yhdistys ei voi hoitaa lakisääteisiä velvoitteitaan, vastaanottaa avustuksia, kerätä jäsenmaksuja tai toimia luotettavana yhteistyökumppanina. Ongelmat ovat korostuneet erityisesti pienissä ja vapaaehtoisvoimin toimivissa yhdistyksissä sekä yhdistyksissä, joilla on vähän taloudellista toimintaa ja tapahtumia. Tilin ominaisuuksien ja hinnoittelun on oltava sellaisia, että myös vähän käytetty tili on tosiasiallisesti yhdistyksen saavutettavissa.

Korostamme, että perusmaksutilin tosiasiallinen saavutettavuus edellyttää myös kohtuullista hinnoittelua. Monille paikallisyhdistyksille pankkimaksut ovat suhteellisesti suuri menoerä: pienissä yhdistyksissä vuosittaiset tulot voivat olla hyvin vähäisiä, ja jo perusmaksut sekä yksittäiset palvelumaksut voivat syödä olennaisen osan toiminnan rahoituksesta. Verohallinnon kevennetyn tilinpidon raja (tulojen ja avustusten yhteensä enintään 30 000 €/vuosi) kuvaa sitä, kuinka pienimuotoista talous monessa yhdistyksessä on.

Siksi esitämme, että sääntelyssä ja sen perusteluissa:

- täsmennetään "kohtuullisen hinnoittelun" sisältöä myös oikeushenkilöiden (mm. yleishyödylliset yhdistykset) perusmaksutilissa, jotta palvelu ei jää muodolliseksi oikeudeksi, vaan on aidosti käytettävissä;
- edellytetään pankeilta matalan käytön palvelukokonaisuus (esim. "vähän käytetty yhdistystili"), jossa kiinteät kuukausimaksut ja tapahtumamaksut ovat sellaisia, etteivät ne kuormita pienimpien yhdistysten taloutta;

- varmistetaan, että peruspalvelut ovat saatavissa ilman tarpeetonta lisämyyntiä ja "pakettipakkoa", ja että hinnasto on läpinäkyvä sekä vertailtavissa.

Lisäksi huomautamme, että osa kansalaistoiminnasta toteutuu myös rekisteröimättöminä tai kevyinä toimijaryhminä, jolloin pankit ovat ohjanneet tilin avaamista yksityishenkilön nimiin. Tämä ei ole hyvä hallinnon, vastuukysymysten eikä luottamuksen kannalta ja voi altistaa sekä yksittäisen henkilön että yhteisön riskille. Esimerkiksi pankkien ohjeistuksissa rekisteröimättömien ryhmien asiointi rakentuu yksityishenkilön asiakkuuden varaan. Pidämme tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanossa huolehditaan siitä, että yhdistystoimijoilla on käytännössä toimiva ja turvallinen tapa hoitaa rahaliikennettä yhteisön nimissä.

2. Huomionne asiakaspalvelua koskevista ehdotuksista

Satakunnan yhteisökeskus yhtyy Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan näkemykseen ja pitää asiakaspalvelun tavoitettavuutta koskevaa sääntelyä erittäin tarpeellisena. Järjestökentältä saatu kokemus osoittaa, että pankkien asiakaspalveluun liittyvät ongelmat eivät ole yksittäisiä, vaan rakenteellisia. Paikallisyhdistysten pankkiasioita hoitavat usein luottamushenkilöt, jotka toimivat vapaaehtois pohjalta oman työnsä ohella. Pitkät jonotusajat, henkilökohtaisen palvelun saamisen haasteet ja vaikeus saada vastauksia esimerkiksi tilien rajoituksiin, sulkemisiin tai lisäselvityspyyntöihin kuormittavat kohtuuttomasti järjestötoimijoita ja voivat pahimmillaan estää toiminnan jatkumisen. Erityisesti sosiaali- ja terveysalan paikallisten järjestöjen luottamushenkilöissä on mukana myös erityisryhmien edustajia, joille esimerkiksi digitaalisten pankkipalveluiden käyttäminen saattaa olla haasteellista tai mahdotonta. Tarvetta perinteiselle asiakaspalvelulle on yhdenvertaisuuden varmistamiseksi.

Asiakaspalvelun tavoitettavuus on erityisen tärkeää alueilla, joilla pankkikonttorit ovat harventuneet tai poistuneet kokonaan. Korostamme, että pelkkä digitaalisten palvelukanavien olemassaolo ei turvaa peruspankkipalveluiden tosiasiallista saatavuutta kaikille toimijoille. Asiakaspalvelu on olennainen osa peruspankkipalvelun laatua ja saavutettavuutta.

3. Huomionne muista esityksen yhteydessä arvioiduista aiheista (esim. yhdenvertaisuus, raportointi, jatkoselvitettävät aihekokonaisuudet)

Satakunnan yhteisökeskus pitää Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan tavoin tärkeänä, että mietinnössä korostetaan peruspankkipalveluiden yhdenvertaista ja syrjimätöntä saatavuutta. Yhdistystoimijat ja vapaaehtoiset eivät ole yhtenäinen ryhmä, ja esimerkiksi ikä, kielitaito, toimintakyky tai digiosaaminen vaikuttavat merkittävästi kykyyn asioida pankkipalveluissa. Kaikille samanlaiset käytännöt voivat johtaa tosiasialliseen ja välilliseen syrjintään.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyen korostamme, että riskiperusteisuuden toteutuminen käytännössä on kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta keskeistä. Finanssivalvonta on nostanut esiin havaintoja, jotka viittaavat de-risking-ilmiöön myös oikeushenkilöasiakkaissa (asiakkuuksien rajoittaminen tai päättäminen ilman riittävää tapauskohtaista arviota). Riittämättömät tai kohtuuttomasti rajoitetut pankkipalvelut voivat lisätä käteisen ja epävirallisten maksukanavien käyttöä, mikä on ristiriidassa sääntelyn tavoitteiden kanssa.

4. Halutessanne voitte jättää tähän muita huomioita

Satakunnan yhteisökeskus ja muut Maakuntien verkostojärjestöt edustavat laajasti alueellisia ja paikallisia järjestötoimijoita, joista suuri osa toimii vapaaehtoisvoimin, pienillä taloudellisilla resursseilla ja hajautuneesti eri puolilla maata. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna pidämme mietinnön ehdotuksia tärkeinä kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Korostamme kuitenkin, että ehdotusten vaikuttavuus riippuu niiden käytännön toimeenpanosta. Erityisesti kohtuullinen hinnoittelu, asiakaspalvelun todellinen saavutettavuus ja rahanpesusääntelyn oikeasuhtainen soveltaminen ovat ratkaisevia tekijöitä alueellisen ja paikallisen järjestökentän näkökulmasta.

Pankkipalvelut ovat välttämättömyyspalvelu, jonka saatavuus ja käytettävyys vaikuttavat suoraan yhdistysten, säätiöiden ja muiden yleishyödyllisten toimijoiden toimintaedellytyksiin eri puolilla Suomea.

Karjalainen Milja
Satakunnan yhteisöt ry